Budapest, 1892. január 11-én. Jüdisches Volksblatt. II. évfolyam 5. sz.

יידישעס פאָלקסבלאַטט

אונאפארטייאישעס אָרגאן פֿיר פּאָליטיק אונד יידישע אינטערעססען.

Megjelenik hetenkint 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.
רעדאקציאָן אונד עקספעדיציאָן: בודאפעסט, וואורמדאָרפֿ.
אינסעראציאָנספּרעיז: פֿיר אַכט שפּאלטיגע פּעטיט־צייל 15 קרייצער.
יעדע צוּ־זענדונג אין דער רעדאקציאָן דעס „יידישעס פאָלקסבלאַטטס“ וואורמדאָרפֿ.
פֿרענומעראציאָנס־פּרייז דעם בלאַטעס:
פֿיר עסטעררייך־אונגארן:
נאנציאָהריג 8 גולדן, האלביאָהריג 4 גולדן, פֿיערטעליאָהריג 2 גולדן.
פֿיר דאס אויסלאנד:
נאנציאָהריג 10 גולדן, האלביאָהריג 5 גולדן, פֿיערטעליאָהריג 2 גולדן, 50 קר.
Előfizetési árak: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt.
Felelős szerkesztő: DORNBUSCH MÓR.
בודאפעסט מאָנטאג יא טבת תרנ"ב. צוויטער יאהרגאנג נומער 5

דיא רעציפּירונגס־בעשטימונגען

פֿון דיא פּיעטיסטישען פּאָליטישען פּאַרטיין.

דיא־ענונג פֿרויא איזט דיא בעסטע, פֿאַן דער אם וועניגסטען נעשפּראָכען וירד, אונט אין שפּיר־וואָרט. מיט איניגער אאָנאַרכיזמוס לאָססט זיך דיא־זעם שפּיריטואָרט אויפֿ דיא לאַנג דער יודען אויבע־אלל אונווידען; אין דעמוקראטען לאָדע האָבען עם דיא יודען אם בעסטען, וויא פֿאַן אירגענ אם וועניג־סטען נעשפּראָכען ווירד. אין דען לעצטצוען פּינף יאהרען וואורדע אין דיישלאַנד, אָסטעררייך אונד אנדערען לאַנדערין אייגאַנס פּיעל מעהר אפּפּעגע־לט אויבער דיא יודען נעשפּראָכען, אלס דיעזר אין איננאַרן, אין דער צוויטען האלפֿטע אונזערער יא־בייזאמען מאָנאַרכיע פּערגינג אין דען לעצטצוען יאהרען פּיעלליכט קיינע וויכטיגע אהנע איניע יודיע־רעפּאָרטע, דיא באלד אים דיישראָטהע, באלד אים דאָנמאָ, אים וויינער נעשיניעדאָטה אָדער אין איניגער אנדערען קאָנפֿעסיאָנס אינסבעניט וואור־דע. אין אונגארן האט דער אנטי־סעמיטיסמוס אירפֿ־נעפֿאָרדערט אינע אפּפּענטליכע רעדע צו שפּיעלען, אין באָנכער שאָנען זעלבע מאָ אויך חיערצולאנדע נאָך דער יודענהאס שולמסערין; אבער ביא אונס נילט פֿאַן דעמזעלבען דער נאטען. וועלכען שלעכ־טען אויפֿ דיא לייבע אין אנווידונג בראכטע; „וועקקעט זיא נישט, ביז זיא נישט פֿאַן זעלבסט זיך רעגט.“ וועגן וויר אין אונגארן דען נעדאנקען נישט וועקקען וועלען, וויידר עי האָפּפּענטליך נישט־איין לענגסטען־צייכען פֿאַן זיך נעבען.

אנלאַנגט דער בעפֿאָרשטעהענדען דייסס־טאָגס־וואהלען בעמאָנגען דיא אפּפּאָזיציאָנעללען פֿראָטיען צייטעלע שטארק אויערע וועגפֿרידליכ־קיט. דיא „אונאבהאנגיגיסס־פּארטיא“ פֿערלעג־דעט אין אירהרע וואהל־פּראָגראַממע דיא נאָמהא־וועניגסטען דער העלפֿטע־פּרוהיהס, דער גליכבע־רעכטיגונג אללער קאָנפֿעסיאָנען אונד דער אינפּיה־רונג דער צייטעלל־עזיע. אויך דיא „נאציאָנאל־פּארטיא“ דערען האָבאדעלנער פּיהרער, גראָפֿ אפּפּאָנ, שאָן אפּט קלעריקאלע אונווהלדונגען וואָטע, רע־קלאַמירט אין אירהרעם וואהל־אויפֿרופֿע „דיא אללע גלייכבערעכטונג אונד בעזענטיטונקרעס וואָטמוטל־בער דעלינאָנס־בעקענטנוסס.“ נאָטירליך פֿערי־נעסטען עם דיא אפּפּאָזיציאָנעללען פּארטיען נישט דיא וואהלער בייא דיעזער בעלעגענהיט דאדורך אויפֿמערקזאם צו מאכען, דאס דיא רעגיערונגס־פּארטיא זיך נור ליבעראל נענגע עם אבער אין וויידרלכקייט נאָר נישט וויא, דאס מאָ אא יוינע ריכ־טונקרס דא עץ, אבער דיא יוהרן דירפֿען אוך נישט

דיעיענינגן הערדען אבאָנענטען, דערען פֿא־נזיאציאָן אם 15. יאָנואר עדפֿע, וועדרען אוס עריניערונג עיהעלטען צוהעבט, דאמיט קיינע אונטערברעכונג אין דער צוהע־זונג דעם בלאַטעס אן אירער אדרעססע אינטרעטע.

דיעיענינגן הערדען אבאָנענטען, דערען פֿאָנטפֿרא־צייאָן אם 1. יאָנואר אבגעלויפֿען, אוך נאָך נישט עריניערט וואָרדען אוס, קאָנגען וויר נור נאָך נאכסט נומ־מער אונטערם בלאַטעס צוזענדען, וויר לאַדען דיא דיא־זער האָפּליכסט צור עריניערונג אירערס אבאָנענטענס אין.

מאָנטאָג־נאָכמיטטאָג.

(קוויסטאָנס.) וויא עדוויידרן נאָטיר מ' מאָל ווירד נישט אבער האבענער דער אנטשטר אירשט אויך נעפֿיהרט, ביששאָנטע העפֿטע האָנקער דען עפּפּאָזיציאָנס אירגענס דען שפּעדרען־בעפּראָגס אבער אירגענס נוהלדען, עולענס אוהס דיא יודאָפּאָן דעס ווירד אָפּפּאָלקסבלאַטטס אם נאָכמיטטאָג נאכסט אום נאכמען דעס הערדן אינאָפּען צו פֿיהרער אין מאָנאָך צו נוהמען דער אויפֿגאבע־וויטשעפֿט־רוהס־טען נוהדען אונטערשטעהט האט.

דאראן פֿערגעסמען דאס קיין אינציגער דער אנטי־סעמיטען יעמאלס אויפֿ דען באָנקען דער רעציירונגס־פּארטיא זאָסס, אללע וואָרען זיא איממער נור אין דער אפּפּאָזיציאָן צו פֿינדען, דאס דיעזע הויטע יודענפֿיינדלישער אויס, אלס זאָנסט אויס יעדר בעגרייפלך, זיא אויס פֿרעגעפּטט נעגען אירס דעם רעציפּירונגס־לאַרס, דען נעווויסס יידישע קרייזע נעראדע יעמצט ערהעבען, פֿיר זיך קאָפּיטאל צו שלאָגען.

אונד וויא פֿערהאלט זיך דיא רעגיערונג דיע־זעם לאַרס נעגענאבער? דאס ערפּאהרען וויר אוס דעם האלב־אמטליכען בלאַטטע „נעמזיטס“, וועלכעס דיא רעציפּירונגס־בעשטרעבונגען בעשפּרוכען אונד אוס נאָכזען דער רעגיערונגס־פּארטיא אָפֿנהנדעס עדקלארט: „אויפֿ דען רעליגיאזען קוררס מום פּערצטכזען וויר נעגען צו נונסטען דער „אפּפּאָזיציאָן!“ — אין דיעזען וויינונגן וואָרטען לייגען אינע דיסטינקטיאָנען אבזאָנע אן יענע העדרען, דיא בים דער רעציפּירונג אינגען טוישע האָנדעל מאָכען דאָנען.

עם האט לייטע נעגעבען, דיא דא בעהויפּטע־טען, דאס קאָלמאָן טים אינעריציע זולכעס אוס נעהויגען דען אנטי־סעמיטיסמוס הערהיפּבע־שווארצען האבע, אונד צוואר אוס דעם אינציגען נוגנס אוס אירן דאנן וויידער פּערשווינדען לאָס־סען צו קאָנגען, וואס מיטא צו שטאנדע בראכטע קאָנן אוך מאָפּאָרט לייבט טהרן וועגן דיא יודען עם זיך אינפּאללען לאָססען, אירס אנס וואהל־האנד־וועהרן צו פּפּרוישען.

מיטטאָגס־פּראָוועגס נראָף טאָפּאָרי האט זיך דענן אוך בעריישט אובער דיעזע פּראָגע נע־אישערט, אוך צוואר דאהין, דאס ער דיא אופּווער־פּונג דער רעציפּירונגס־פּראָגע ע ט צ ט פּאר דען וואהלען אלס אינבעראוים שאָד־לך בעפּראָכטען. דיעזע אישערונג נאָכ דעם נראָ־סען עקזעקוטיו־קאָמיטע, וועלכעס נעסטערן אוס בעראטונגס־זאָכען דער דיעזינען אירר העלינאָנס־נעמיינדע מאכטע, אנלאַנגט דיא אינער שווירמישען העבאָטע, אין וועלכער דיא מיססטען רעדנער, אן אירהרער שפּיטצע דר. ד ר ו ו א ר, דאָפֿיר אינ־טראטען, ד י א ר ע צ ע פּ צ י א ן נ י כ ט מיט דען וואהלען צו פֿערקוויקקען אינר דיעזע פּראָגע נישט צו אינעם נעמיינען קאָ־טעס־בימטעל צו עריניערונגן.

יידישעס פּאָלקסבלאַטט

אונאפארטייאישעס אָרגאן פֿיר פּאָליטיק אונד יידישע אינטערעססען.

Megjelenik hetenkint 3-szor: hétfőn, szerdán és pénteken.
רעדאקציאָן אונד עקספעדיציאָן: בודאפעסט, וואורמדאָרפֿ.
אינסעראציאָנספּרעיז: פֿיר אַכט שפּאלטיגע פּעטיט־צייל 15 קרייצער.
יעדע צוּ־זענדונג אין דער רעדאקציאָן דעס „יידישעס פאָלקסבלאַטטס“ וואורמדאָרפֿ.
פֿרענומעראציאָנס־פּרייז דעם בלאַטעס:
פֿיר עסטעררייך־אונגארן:
נאנציאָהריג 8 גולדן, האלביאָהריג 4 גולדן, פֿיערטעליאָהריג 2 גולדן.
פֿיר דאס אויסלאנד:
נאנציאָהריג 10 גולדן, האלביאָהריג 5 גולדן, פֿיערטעליאָהריג 2 גולדן, 50 קר.
Előfizetési árak: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt.
Felelős szerkesztő: DORNBUSCH MÓR.
בודאפעסט מאָנטאג יא טבת תרנ"ב. צוויטער יאהרגאנג נומער 5

קורזטאבעלע פֿאם 7. יענער.

נעלד-קורז

	קר.	סל
מינצדוקאטען		5.58
רָאנדדוקאטען		5.56
אסט.-אונ. 9-נולדען-נאלדשטיקע		9.34
נאפּאלעאנדאר (20 פֿראנק)		9.34
20 מארק-שטיקע		11.56
דיישטע רייכסבאנקנאָטען		57.90
פאפּיער-רובעל		115.50

וועדטה-פאפּיערע

אונגאריש נאָלדרענטע צו 4%		106.50
אונ. פאפּיער-רענטע צו 5%		102.05
אסטערר. נאָלדרענטע צו 4%		110.50
„ פאפּיעררענטע צו 5%		102.50
סערבישע פֿראמיע-אנלעהען צו 3%		39.—
פּפאנדשיינע דעם אונ. באָדענקר.-אנשט. צו 4½%		100.50
דער אונ. היפּאטהעקענבאנק צו 5½%		102.—

לאזע

אונ. פֿראמיע-לאָזע	100	„	138.50
„	50	„	137.
מהיינסהאל-לאָזע	100	„	130.50
ווינענערלאָזע	100	„	150.50
יאָ-סיוו-לאָזע			3.—
קרעדיטלאָזע	100	„	184.—
קלארי-לאָזע	40	„	52.25
דאנו-דאמפֿשפֿפֿאהרט-לאָ	100	„	123.—
אינסבריקער לאָזע	20	„	—.—
קראקויער לאָזע	20	„	22.—
פּאלפֿי-לאָזע	40	„	53.—
רודאלפֿס-לאָזע	10	„	20.—
סאלם-לאָזע	10	„	63.—
זאלצבורגער לאָזע	20	„	—.—
סטאמבוליער לאָזע	20	„	28.50
וואלדשטיין-לאָזע	20	„	35.75
ווינדישגרעץ „	20	„	—.—

אסטערר.-ישע ראשהֿ קרעדיטלאָזע			16.75
אישאלענישע	„	„	12.50
אונגאריש	„	„	10.75
דאָנאו-לאָזע			6.40
1854-ער 4% שטאאטסלאָז צו 250 סל.			135.25
1860-ער 5% „ 500 „			138.75
„ „ 100 „			149.—
1864-ער „ 100 „			180.70

פּרימע

קאָן	70—72	10.35—10.50
נערמסע בריינער	62—64	6.70— 7.15
„ פֿוטטער	60—62	6.20— 6.50
האָפֿער	39—41	6.25— 6.55
קוקורוץ נאאמעד	75	5.70—5.75
אנדערער	73	5.65— 5.70
קאָהלרעפּס	—	—.—.—.—
הירזע	—	6.60 6.80

טערמין-שלוסוואָרע

ווייצען פֿר. פֿרוי.-יאר	10.98
קוקורוץ „ מאי-יוני	5.82
קוקורוץ „ סעפּט.-אקטאָבער	—.—
האָפֿער „ פֿרוי.-יאר	6.29
„ „ הערבסט	—.—
רעפּס „ אויג.-סעפּ.	13.70

בודאפּעסטער פּיעדמארקט פֿאם 7. יאנער.

דער אויפֿטריב בעשטונ: 477 שטיק אונגאריש אָכסן, 196 שטיק אונגאריש קוהע, 98 שטיק סערבישע אָכסן, 34 שטיק סערבישע קוהע, 2 שטיק בייפֿעל, 34 שטיק שוויצער, 489 שטיק נאכצוכט. צוזאמען 1330 האָרנפֿיה. מאן בצעאלטע: אונגאריש מאסטאָכסן צו סל. —.30, בי סל. —.33, אונגאריש ווייד-אָכסן צו סל. —.24 בי סל. —.27, סערבישע אָכסן צו סל. —.22 בי סל. —.28, אונגאריש קוהע צו סל. —.24 בי סל. —.27, בייפֿעל. —.18 בי סל. —.23, שטיערע סל. —.24 בי —.30 (אללעס פּער מעטערצענטנער לעבענד-געוויכט.

BINÉTER MANÓ

Grabsteinlager, Budapest,

Karlsring (Landstrasse) 9, Filiale: Szolnok

עמפּפֿיעהלט זיין נראָבסע, רוק אָבּאָרטירטעס לאָגער אויסשליעסלוך **יידישער מצבות** אין נראָבּסטער אויסוואהל צו דען בילליגסטען פּאבריק-פּרייזען. פֿיר נעדיגענעע ארבייט אונד פינסטע פּערנאָלדונג נאראנטירט אך.

אילוסטרירטע פּרייזקוראנטע פֿראנקא.

זאמסטאג אונד פֿיערטאג נעשלאָסטען.

ווייטע פֿיר רעגאליע-פּאבטער.

רום, סלייוואוויטץ, טרעבער, לאגער-בראנטוויין, ליקאָרע אונד אללע נאבטונגען נעטראנקע צו ערציגט מאן אוק קאלטעם וויעגע אהנע אפּפּאראט מיט מיי- נען פֿראיריגען עסענצען אונד אשהעריגען אלען אן ד' ז'.

ARNOLD WATTERICH, BUDAPEST,

VII., Tabakgasse Nr. 1, »Huszárház« vis-a-vis dem israelitischen Tempel.

☚ נאגיפּולאציאָנס-ביכער אונד פּרייס-ליסטען אין אללען שפּראכען נראטיס! ☛ עמפּפֿעהלע פּיעגער: וועדטוה-עסטענג, עגטזיייערונגס-פּולווער, ווייג- קלאר-פּולווער, גליצערין, הויזבן-בלאזע אונד מישטעל נעגען אללע ווייג-קראנקהיישען.

Herausgeber und Redacteur: M. Dornbusch.

Druck von Sam. Márkus, Budapest.

IV

דער אינהיים דעם נאָטטליכען וועזענס איס דער מיטטע אונזערעס פֿאל- קעס הערפֿאָר.

אונד פֿערגליכען וויר דאס היסטאָרישע מ י ט ט ע ל - א ל ט ע ר מיט דעם דעם יודענטהומס — וועלד איינען קאָנטראסט פֿינדען וויר דא! דאָרט בלוט אונד פֿייער, היער נאָטטעס-פֿורכט אונד וויסענשאפֿט. דאָרט טהיראנישע נרויזאמקייט, היער נימטיגע קלארהיט, דאָרט רישטער דער טרינקזוכט אונד אונצוכט, היער רישטער דער פֿארשונג אונד דעם וויסענס. דיא רישטער דער נאציאָנען בעוואָהנטען »בורגען,« דיא אוק דאָהען בירגען שאָנדען, אויך דיא יודישען רישטער דעס נייסטעס דאס- טען זיך בורגען ערדיכטעט: אין דען טיפֿעסען קעללערן שלונגן זיא איהרע »בתי מדרש« אויף, אום זיך — אונגעאָבטעט דער שרעקקליכען פֿערפּאל- נונגן — דער הייליגען נאָטטעס-לעהרע ביס לייב אונד זעעלע צו וויד- מען. — אוים דעם מיטטעל-אלטער שטאממען דאס ד ו ל ל אונד דער ר א ס ע נ - ה א ס ס דיעזע ביידען אונזשטען, וועלכע נאך ביז אין אונזערע צייט הערין ראנגן אוק אונזערע הכמים פֿיהרטען אפֿט צוויי- קאָמפּפֿע, נ י י ס ט י נ ע מ א ס ס ע נ - ד ו ל ל ע. אוים וועלכען נ'עבאלט דיא איטצלקיט אינער פֿרוהן, אָדער דער פּאלש נעדייטעט עהר-בעגריפֿ אינעם מענשען, אנדערן איממער וייעדער דיא נאָטטעס- לעהרע מיט זיעגרייכע נלאנצע הערפֿאָרנינג.

שרייטען וויר עגדליך אן אונזערעם פֿערגליכע צור נ י י צ י ט, זיא פֿינדען וויר צבעגפּאללס אינגען נעגענוואטי, אינגן הימטעלווייטען אונטערשיעד, — דער פֿערגליך פּאללט ליידער צ ו ם נ א כ ט ה י י ל ד ע ס י ו ד ע נ ט ה ו מ ס אוים! וואהרענד יעדער פּאלקס-שטאמם אין אונזערער צייט אללעס אירפֿבעטעט, אום זיין נאציאָנאלעס נעפּראָנג אונפֿערפּאלשט צו בעוואהרען, בוהלט אין אבעראוים נראָסער טהייל דעם יודענטהומס אום פֿרעמדע נונסט, אססימילאציאָן ביז צום עקסצעסס נאכאהמונג נימטס-יידישער בריינע ביז צום עקקעל קענצייכנעס דאס מאדערנע יודענטהום. אלס אָב מאן נימט אין נוטער פּאטריאָט זין, דעם פּאטריאלאנדע אונד דעם טהרהאָנע וואהרע אנהאנגליכקיט אונד אונער- שיטטערליכע טרייע עגטנעגענברינגען קאָנגטע אָהנע דאס אונווירדיגע, פֿעראכטליכע נאכאפּפֿען אללעס דעסטען, וואס אונ-יידיש איטט!

דיא אריאכע דיעזער טרוריגען ערשיינונג לייגען אין דעם מאנגעל אן יידישען וויסטען, אין דער אונ-יי. ישען ערציעהונג אונזערער יונגעד, וועלכע קיינען דונסט האט פֿאן יידישער נעשיכטע, קיינע אהנונג פֿאן דעם העלדען-נייסטע, דער דען יידישען פֿאלקס-שטאמם פֿאר אללען אנ-

V

דערען שטאָממען אויסצייכנעטע. וויייל אידער דיעזעם פֿערהאבענע בעוואוסט- זיין אבנעהם, פֿינדעט זיא אללעס יידישע אויאשיס, אללעס העבראָישע אונגיטיש אונד לאָסטיג, וויייסט זיא דען וועדטה יידישער וויייסענשאפֿט ניכט צו שאטצען, קלינגט אידער דאס נאנצע יודענטהום וויא אין מאר- כען אוים אור-אלטער צייט, וויא אינע פּאבעל, דיא פֿאָן דער אמטע דעם קינדע ערצאהלט ווירד, דאמיט עם אינשלומטערע.

וויר קאָנן עם אן אברעדע שטעללען, דאס דיא אונקענטניס דער נעשיכטע דעם יודענטהומס דיא אורזאכע דער נליטיגלטינקיט פּיר אל- לעם יידישע איטט, »יא דייטשטאנע בייא אונזערען אינגענען גלייכענסענאָם- סען אין זאָלכעם מאאסע העראָרשט, דאס דיא וועגענען וואהקקער נעזינג- טען יודען, דיא פּיר אידער פֿאלק פּיהלען אונד דענקען, אן דעם יודענטהומע שיער פֿערצווייפֿעלן מיסטאָטען,« יא, זיא מיסטאָטען פּיר דיא צוקונפֿט דעם יודענטהומס אללע האָפֿענונג אויפֿנעבען, וועגן זיא ניכט עבען אוים דען לעהרה-ריייכען עראינונגסטען דער יידישען נעשיכטע דיא ערפּאהרונג צויי- הען קאָנגטען, דאסס אונזער פֿאלק שאָן זאָ אָפֿט פֿאָן אויסערען אונד אננערען פּיינדען פֿערפֿאלגט וואורדע אונד טראָטצדעם אינפֿרוזרדט בליבע. אללע נאציאָנען דעם אלטערטהומס זונד פֿאָם עראבאָרען פֿער- שוואונדען, נור דאס יודענטהום בעשטאָנד אונד ווירד פֿאָרטבעשטאָנען, »בה שכך הגדול חי וקים,« זאָ וואהר דער נאטע נאָטטעם עווינ בלייבענד איטט, ווירד ער זיין אויסערוואהלטעם פֿאלק פּיר אללע עווינקיטט עראהל- טען, זאָ לאָנגע וויר זינער הויליגען לעהרע אנהאָנגען, וויא עם היסטט: »אם מקבלין התורה אתם מ־קיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובהו« (שבת פ"ח.) בעהרצינגען ווייר דיא ערהאבענע לעהרע דעם יודען- טהומס, דאָן קאָנן אונזער פֿאלק אללען שטירבינג ערפֿאלגרייכען ווידער- שטאנד לייסטעט, וואָנסט דראָהט אים דער זיכערע אונטערגאנג, זאָ דאס עם וויא דיא אָמער, סירער אר' ז' ניכט מעהר דער ווידקליכקייט, זאָנ- דערן עבען ג ו ר דער נעשיכטע אננעהאָרן קאָנגטע.

דען אינצינען טראָבט אונד דיא לעטצטע האָפֿפֿענונג, פֿאר אינעם זאָלבען שקואל בעוואהרט צו בלייבען, בייטעט דעם יידישען פֿאלקע הייטע נור נאָך דער שטרענגליייבע טהייל דעס יודענטהומס, וועלכעם תורה ועבודה טהייערע נינטער זינד, דיא ער אום אללעם אין דער וועלט ניכט פּרייזנעבען ווייל, דיעזער אומשטאנד ערהאלט דאס יידישע פֿאלק, וועלכעם זאָנסט שאָן לאָנגע אין דען נאציאָנען, אין דערען מיטטע עם לעבטע, אויפֿנענאננען וואָרע. »ע ע ר ש מ ע ל צ ו נ נ« איטט יא דאס האָנסטע שטרעבען אונזערער מאָדערנען יודען, דיא זיך דעם יודענטהומס

פאלטישע אבערזיכט.

— I. דיא וואהלבעוועגונג איז אים בעסטען גאנג. ביז יעטצט הערט מאן פאלליפיק נור האבנע- העגדע פראזען, קלינגענדע וואָרטע. באלד ווירד עס וואָרעל אויך אן דען ביא דיעזער נעלעגענהייט לאנ- דעס-אלטיגן בלושינען שלאגעריין ניכט פעראלטן, דיא פערשיעדענען פארטיין פעליוויסבארען אידרע פראנאמע אונד בעשולדיגען זיך נעגענזיטיג דער פערנאלאמונג דער לאנדעס- אונד נאציאנאל- אינטערעססען. דער רעניעראנג ווירד דער בעפאלקע- רונג דאס זיא דען לאנדע זא וועגען צייט צו דען וואהל-פארבעריטונגען לאכסע אונד דאס זיא אפפאזיציאן דאדורך אבער לימטען וואלטע. מאנכע זינד דער אנזיכט, דאס דיא וואהלען דעסטא "רייגער" זיין. יא וועגינער פארבעריטונגען פיר דיעזעלבען נעפערליכער וועדרען. דאס האס עטוואס פיר זיך, צומאל וענן מאן דיא בייערליכען וואהלער אין בע- טראכט צייעט. וואהרענד אינער לאנגען וואהל- שלאכט האס דער בויער נעלעגענהיים, זיינע אנ- האנליקיט דיעזע דיעזעם אונד מארנען יעגעם קאנדידאטען קונדצוגעבען, וויר מעהר וויין אין דען שטיראכטען פליעסען לאכט, דעם גילט דאס לוישע- סטע עלין," דאך וויר זולעצטט לאכט, דער לאכט אם בעסטען, וואס אין דיא וואהל-שפראכע אבער- זעגצט: זא פעל בעדייטעט, אלס: "וויר אם לעבעדיגען טאגע אם מיטטען ביעטעס, דער האט דאס שפיעל נעווינגען!"

— II. דיא פראגע עגאיישען פיראהלטעסטע אבשטעידיס. —

דורך דיא ערגענונג דעס דיוטש-ליבעראלען נראפען קינבורג צום "מיניסטער אהנע פאר- טעפעל" האט דאס אבגינעס מאכפפע אינע, וועגן אויך נור זעהר אונבעדייטענדע. וועלכעס פערהאלטנים דיעזע ערגענונג צוויישען דער רעניעראנג אונד דער דיוטש- ליבעראלען פראטיא גענאפטען האס דאריבער אויבערהאנד גענאמען. וועלכעס פערהאלטנים דיא פרעסע זוך פערענדערט האבען, וועלכע פריהער דיא רעניעראנג אונטערשטיצט האבען, יעצט אן דען אנגריפען דער רעניעראנג בעטיליגט זינד. דיעזעס פערהאלטנים איז אבער אויך פון גרויסער וויכטיגקייט פיר דיא ווייטערע פאלגע דער ערגענונג. דען דאס פערהאלטנים צווישען דער רעניעראנג אונד דער מעהרהייט דער פארטיין דער קאמער איז דאס- יענע, וואס דען גאנגען אונד געבען דער רעגי- רונג אונד בעזטימט. דאס פערהאלטנים צווישען דער רעניעראנג אונד דער מינדערהייט דער פארטיין איז דאס- יענע, וואס דען גאנגען אונד גע- בען דער רעגירונג אונד בעזטימט. דאס פערהאלטנים צווישען דער רעניעראנג אונד דער מינדערהייט דער פארטיין איז דאס- יענע, וואס דען גאנגען אונד גע- בען דער רעגירונג אונד בעזטימט.

אבער דיא פראגע, וועלכע דיא גרעסטע וויכטיגקייט פיר דיא ווייטערע פאלגע האט, איז דיא פראגע, וועלכע דיא פארטיין אין דען נעהמען וועלען, וועלכע דיא רעניעראנג אונד דער קאמער

דע-וועזען שאַן לאַנגסט אַרגא-ניזירט. — ווי האָבען עס אַלאַ מיט דער פֿאַן סענגעדין אויסגעאַנגענע פֿראָנט-מען אַראַנזשאַמענטס-בעריכטען צו טרעפֿן דיא „עשצט נור דיא נאַמע דער „עציפֿירונג“ פֿאַר דאָס נעזיכט נימט, אום פֿאַן דען אַרטהראָקסקען ניכט ערקאַנט צו ווערדען. דער ענגען בעגאַנגענע פֿאַשונג: דער פֿרעמדער איז אַ ייִד, אַ פֿרעמדער פֿון אַ פֿרעמדער אויף אַ פֿרעמדער דיעזען איפֿצוי, דאָ דער נעזונדע זען דער אַרטהראָסע רופט דער פֿרעמדערישען נע-שטאַלט דיא וואָרט צו: „שאַנע באַקע, אד קענגע דך!“)

(צור וואָהל-בעוועגונג.) אום דיעבענטען בעציהונג בודאפעסטם „טהעריעזינע-שטאָדט“ (אַנדריזיס דיא לבֿראַלע פֿארטיא דען נאַפען ווּלהם א נ ד ר א ש י, זאָגן דעם פֿרעכל-בעגען „שטאַמבוכאַנגס“ דער זיך אלטנאַר-שער מיטגליעד-פֿראָנעמט אונד אלס בעגיהונאַטער מיטגליעד דעם אויסדרוק זאָ נאַענען וויהל עריוואָ-בען. דער יונגע נאַה נאַהם דיא קאַנדידאַטור דאַנ-קענד אן אונד פֿרעשטראָ. דעמנאַכסט אים קרייוּ דער וואָהלער צו „שרייבען“ אום זיין פֿאַלטשטש פֿראָנאַמם דארצולעגען. — אין דרנא-סערל דאַ-חלי הייסלט אם לעצטען מישטוואָך דער נאַנדידאט דער אונאַבהאַנגיגען-פֿאַרטיא, לודווינ מ א ב ו ר, זינ פֿראָנאַם-רעדע. פֿאַר „ יאַהרען איזט מאַנכי אין דעמוילבען בעציהונג מיט אנשי-מעריטשעם פֿראָנאַמם אויפֿגעפֿאַסט-עטען. מאַן ער-אינגערט זיך וויהל נאָר אים נאַמצען לאַנדע דער שראַנאַלע. דיא אום אנלאַסם זינער קאַנדידאַטור אין בצענגע נעזעטצט וואָרדען. דאנק דעם נעזואָלט-מדאטינע פֿראָנדען זינער נעזינגנונגס-נעגאַטיוון וואָרדע אנטי-בעריכט מאַכט דאַמאַלם אידי נע-וואָלט, דאָ וואָרדע זינע וויהל פֿיר אנטלעסיג עראַלאַרט. הערוף וואָרדע דער יודישע קאַנדידאַט לודוויג פֿרידריכ אין הנא-סעידאָהל צום אבגע-אַרדנעטען נעווּאָהלט. וויא עם היישט, וואָרדע אידי יעצטע הערזן מידם דיא קאַנדידאַטור אנגעבא-טיגען דיא ער יעדאָך נ י כ ט א נ ג ע נ א מ ען האָט. — אין בודאפֿעסט דער בעריעצ, פֿרעסבורג אונד שטוהלווייסענבורג זינד צוּם 2 אינד אין דען נאַכבאר-שטאַטען וואַשאַרהעל אויף דען 20 הינעום נאַכגעאַכט. אנטיסעמיטען צור לינדע-רונג דער נאַמה אין דען הונגע-לויהנדען בעציהונג עריווייזן זיך אלס עראַלוּאָ. דיא מיט דער פֿר-מהילונג פֿאַן אונטערשטצונגן בעטרוישען פֿר-אינען עראַללען זעה שלעכט אידער פֿפליכטען, דיא בעאַמטען זינד נעווּיסענלאָז נענוג, נור דען-יעניגען הילפֿע צו נעווּאָהרען, וועלכע אידנען דיא האַלטע דער פֿיר וויא בעשטימטען מעהל- אדער נעמיידע-קוּאַנטיטאַט נעבען. דיא פֿרעטהילונג פֿאַן נעלד-אונטערשטוצונגן וויהד פֿאַן זיא שוויע-רינען פֿאַרשטאַנען אבי-אַנגי בעאַמטע דאס דיא צו אונטערשטוצנדען נעשאָלט דאס נעלד צו זעהען בעקאַמען. אללגאַלד וועידינ ניע פֿר-אונטערשטוצונגן אונד אונטע-שלאַנגען ענטדעקקט.

דיא העריען פֿאַם הולפֿם-קאַמיטע פֿרטהיילען אין מעהל, וועלכעם עגנטווּעדער נאַכן פֿרדאַרבען, אדער מיט פֿרישעדענגן אונגענויגסבארען שטאַפֿפען פֿרטענגט אויטו. זיא מישען אָאַר שטוב אונד אאד אין דאס בעהלי. — דיא יודן וואָרדען פֿאַם צאר אונד פֿאַן דען בעאַרדטען אוים אדרען וואָהנוטצען פֿרטיבעקען. נון אויט אין נ י כ פֿרע-רע. אלס דער נעווּאָלשטע צאר, אינם לאנד נעקאַמטען; זין נאַטע אוים ח ו נ נ ע ר, ער טריבט דיא „עכט-גליבינע“ רוסטען פֿאַן אינעם אָרטע נאַ דעם אנדערן, זיא פינדען נירנעגנדס פֿר אוהר עלעגד; וועלכעם ווּהד דיא נעווּיסענלאָזיגקיט דער בעאַמטען נאַך פֿרטרעטערט ווּהד.

(דיא אויסבייטער דער הונ-נערנגאַטה אין רוסלאנד.) אללע מאַטרעגלן דער רוסישען רעגיערונג אונד דעם אינגען נערנעטצונג הילפֿם-קאַמיטעם צור לינדע-רונג דער נאַמה אין דען הונגע-לויהנדען בעציהונג עריווייזן זיך אלס עראַללוּאָ. דיא מיט דער פֿר-מהילונג פֿאַן אונטערשטוצונגן בעטרוישען פֿר-אינען עראַללען זעה שלעכט אידער פֿפליכטען, דיא בעאַמטען זינד נעווּיסענלאָז נענוג, נור דען-יעניגען הילפֿע צו נעווּאָהרען, וועלכע אידנען דיא האַלטע דער פֿיר וויא בעשטימטען מעהל- אדער נעמיידע-קוּאַנטיטאַט נעבען. דיא פֿרטהיילונג פֿאַן נעלד-אונטערשטוצונגן וויהד פֿאַן זיא שוויע-רינען פֿאַרשטאַנען אבי-אַנגי בעאַמטע דאס דיא צו אונטערשטוצנדען נעשאָלט דאס נעלד צו זעהען בעקאַמען. אללגאַלד וועידינ ניע פֿר-אונטערשטוצונגן אונד אונטע-שלאַנגען ענטדעקקט.

דיא העריען פֿאַם הולפֿם-קאַמיטע פֿרטהיילען אין מעהל, וועלכעם עגנטווּעדער נאַכן פֿרדאַרבען, אדער מיט פֿרישעדענגן אונגענויגסבארען שטאַפֿפען פֿרטענגט אויטו. זיא מישען אָאַר שטוב אונד אאד אין דאס בעהלי. — דיא יודן וואָרדען פֿאַם צאר אונד פֿאַן דען בעאַרדטען אוים אדרען וואָהנוטצען פֿרטיבעקען. נון אויט אין נ י כ פֿרע-רע. אלס דער נעווּאָלשטע צאר, אינם לאנד נעקאַמטען; זין נאַטע אוים ח ו נ נ ע ר, ער טריבט דיא „עכט-גליבינע“ רוסטען פֿאַן אינעם אָרטע נאַ דעם אנדערן, זיא פינדען נירנעגנדס פֿר אוהר עלעגד; וועלכעם ווּהד דיא נעווּיסענלאָזיגקיט דער בעאַמטען נאַך פֿרטרעטערט ווּהד.

(דיא יודען אין אמעריקא.) דיא נעגעניאַטיגע אינוואַדעריונג רוסישער יודען אין דיא פֿראיינינטען שטאַטען נאַך-אמעריקאס האט פֿרשידענען שרעקשטעללען אנלאסם נעגעבען. יד ניט דען פֿרהאלטנסטען דער יודען שטאַמט אבער דריפט צו בעשאַפֿטיגן. זא עם היישט, וואָרדע אידי יעצטע הערזן מידם דיא קאַנדידאַטור אנגעבא-טיגען דיא ער יעדאָך נ י כ ט א נ ג ע נ א מ ען האָט. — אין בודאפֿעסט דער בעריעצ, פֿרעסבורג אונד שטוהלווייסענבורג זינד צוּם 2 אינד אין דען נאַכבאר-שטאַטען וואַשאַרהעל אויף דען 20 הינעום נאַכגעאַכט. אנטיסעמיטען צור לינדע-רונג דער נאַמה אין דען הונגע-לויהנדען בעציהונג עריווייזן זיך אלס עראַללוּאָ. דיא מיט דער פֿר-מהילונג פֿאַן אונטערשטוצונגן בעטרוישען פֿר-אינען עראַללען זעה שלעכט אידער פֿפליכטען, דיא בעאַמטען זינד נעווּיסענלאָז נענוג, נור דען-יעניגען הילפֿע צו נעווּאָהרען, וועלכע אידנען דיא האַלטע דער פֿיר וויא בעשטימטען מעהל- אדער נעמיידע-קוּאַנטיטאַט נעבען. דיא פֿרטהיילונג פֿאַן נעלד-אונטערשטוצונגן וויהד פֿאַן זיא שוויע-רינען פֿאַרשטאַנען אבי-אַנגי בעאַמטע דאס דיא צו אונטערשטוצנדען נעשאָלט דאס נעלד צו זעהען בעקאַמען. אללגאַלד וועידינ ניע פֿר-אונטערשטוצונגן אונד אונטע-שלאַנגען ענטדעקקט.

דיא העריען פֿאַם הולפֿם-קאַמיטע פֿרטהיילען אין מעהל, וועלכעם עגנטווּעדער נאַכן פֿרדאַרבען, אדער מיט פֿרישעדענגן אונגענויגסבארען שטאַפֿפען פֿרטענגט אויטו. זיא מישען אָאַר שטוב אונד אאד אין דאס בעהלי. — דיא יודן וואָרדען פֿאַם צאר אונד פֿאַן דען בעאַרדטען אוים אדרען וואָהנוטצען פֿרטיבעקען. נון אויט אין נ י כ פֿרע-רע. אלס דער נעווּאָלשטע צאר, אינם לאנד נעקאַמטען; זין נאַטע אוים ח ו נ נ ע ר, ער טריבט דיא „עכט-גליבינע“ רוסטען פֿאַן אינעם אָרטע נאַ דעם אנדערן, זיא פינדען נירנעגנדס פֿר אוהר עלעגד; וועלכעם ווּהד דיא נעווּיסענלאָזיגקיט דער בעאַמטען נאַך פֿרטרעטערט ווּהד.

(דיא יודען אין אמעריקא.) דיא נעגעניאַטיגע אינוואַדעריונג רוסישער יודען אין דיא פֿראיינינטען שטאַטען נאַך-אמעריקאס האט פֿרשידענען שרעקשטעללען אנלאסם נעגעבען. יד ניט דען פֿרהאלטנסטען דער יודען שטאַמט אבער דריפט צו בעשאַפֿטיגן. זא עם היישט, וואָרדע אידי יעצטע הערזן מידם דיא קאַנדידאַטור אנגעבא-טיגען דיא ער יעדאָך נ י כ ט א נ ג ע נ א מ ען האָט. — אין בודאפֿעסט דער בעריעצ, פֿרעסבורג אונד שטוהלווייסענבורג זינד צוּם 2 אינד אין דען נאַכבאר-שטאַטען וואַשאַרהעל אויף דען 20 הינעום נאַכגעאַכט. אנטיסעמיטען צור לינדע-רונג דער נאַמה אין דען הונגע-לויהנדען בעציהונג עריווייזן זיך אלס עראַללוּאָ. דיא מיט דער פֿר-מהילונג פֿאַן אונטערשטוצונגן בעטרוישען פֿר-אינען עראַללען זעה שלעכט אידער פֿפליכטען, דיא בעאַמטען זינד נעווּיסענלאָז נענוג, נור דען-יעניגען הילפֿע צו נעווּאָהרען, וועלכע אידנען דיא האַלטע דער פֿיר וויא בעשטימטען מעהל- אדער נעמיידע-קוּאַנטיטאַט נעבען. דיא פֿרטהיילונג פֿאַן נעלד-אונטערשטוצונגן וויהד פֿאַן זיא שוויע-רינען פֿאַרשטאַנען אבי-אַנגי בעאַמטע דאס דיא צו אונטערשטוצנדען נעשאָלט דאס נעלד צו זעהען בעקאַמען. אללגאַלד וועידינ ניע פֿר-אונטערשטוצונגן אונד אונטע-שלאַנגען ענטדעקקט.

דיא העריען פֿאַם הולפֿם-קאַמיטע פֿרטהיילען אין מעהל, וועלכעם עגנטווּעדער נאַכן פֿרדאַרבען, אדער מיט פֿרישעדענגן אונגענויגסבארען שטאַפֿפען פֿרטענגט אויטו. זיא מישען אָאַר שטוב אונד אאד אין דאס בעהלי. — דיא יודן וואָרדען פֿאַם צאר אונד פֿאַן דען בעאַרדטען אוים אדרען וואָהנוטצען פֿרטיבעקען. נון אויט אין נ י כ פֿרע-רע. אלס דער נעווּאָלשטע צאר, אינם לאנד נעקאַמטען; זין נאַטע אוים ח ו נ נ ע ר, ער טריבט דיא „עכט-גליבינע“ רוסטען פֿאַן אינעם אָרטע נאַ דעם אנדערן, זיא פינדען נירנעגנדס פֿר אוהר עלעגד; וועלכעם ווּהד דיא נעווּיסענלאָזיגקיט דער בעאַמטען נאַך פֿרטרעטערט ווּהד.

(דיא אויסבייטער דער הונ-נערנגאַטה אין רוסלאנד.) אללע מאַטרעגלן דער רוסישען רעגיערונג אונד דעם אינגען נערנעטצונג הילפֿם-קאַמיטעם צור לינדע-רונג דער נאַמה אין דען הונגע-לויהנדען בעציהונג עריווייזן זיך אלס עראַללוּאָ. דיא מיט דער פֿר-מהילונג פֿאַן אונטערשטוצונגן בעטרוישען פֿר-אינען עראַללען זעה שלעכט אידער פֿפליכטען, דיא בעאַמטען זינד נעווּיסענלאָז נענוג, נור דען-יעניגען הילפֿע צו נעווּאָהרען, וועלכע אידנען דיא האַלטע דער פֿיר וויא בעשטימטען מעהל- אדער נעמיידע-קוּאַנטיטאַט נעבען. דיא פֿרטהיילונג פֿאַן נעלד-אונטערשטוצונגן וויהד פֿאַן זיא שוויע-רינען פֿאַרשטאַנען אבי-אַנגי בעאַמטע דאס דיא צו אונטערשטוצנדען נעשאָלט דאס נעלד צו זעהען בעקאַמען. אללגאַלד וועידינ ניע פֿר-אונטערשטוצונגן אונד אונטע-שלאַנגען ענטדעקקט.

דיא העריען פֿאַם הולפֿם-קאַמיטע פֿרטהיילען אין מעהל, וועלכעם עגנטווּעדער נאַכן פֿרדאַרבען, אדער מיט פֿרישעדענגן אונגענויגסבארען שטאַפֿפען פֿרטענגט אויטו. זיא מישען אָאַר שטוב אונד אאד אין דאס בעהלי. — דיא יודן וואָרדען פֿאַם צאר אונד פֿאַן דען בעאַרדטען אוים אדרען וואָהנוטצען פֿרטיבעקען. נון אויט אין נ י כ פֿרע-רע. אלס דער נעווּאָלשטע צאר, אינם לאנד נעקאַמטען; זין נאַטע אוים ח ו נ נ ע ר, ער טריבט דיא „עכט-גליבינע“ רוסטען פֿאַן אינעם אָרטע נאַ דעם אנדערן, זיא פינדען נירנעגנדס פֿר אוהר עלעגד; וועלכעם ווּהד דיא נעווּיסענלאָזיגקיט דער בעאַמטען נאַך פֿרטרעטערט ווּהד.

אינגעזענדעט.*)

בעזוּה מח קלויזענבורג, יא"א עשק"ס ווינט הרוב לפ"ק

לאָבליכע רעדאקציאן!

אינדעם אך דען הויף שאשטעפונדענען בעא-מהטען אן אנגעלעגענהיים דער „עצעציאַל אונזערע יע-לינגען אַרטיקעלען האבע אונד צולייך אין משולעד דער נעזוּאהלטען רוב בין. דיא אין דער אנגעלעגע-הויט דאס נעאיינטעט צו טהון האבען זאלל. פֿחלע אך מיך פֿראנאַסט, דען אין דען בלאַטען דען עשטאלטענען, שהיילם אוטאָרישאַפֿטען עשטשעלטען בעריכטען עשטענענדע-טען אונד דען זאכפֿראַלט קלארשישעללדען. אין עיכטער פֿייהל אידע עם אינהאלט. דאס דיא אַרמי דיא נעלא-נע-עפֿיידע אלס זאלבע אין דער זאכע שטעללונג נעמאכטען האט. דיא אנגעדן דיעם שאן אוים דעם אינאכען נידנע נידם טהון, זיהל אין נאַכער טהיל, פֿיעללייכט דער נא-פֿעע טהיל, דער עפֿיידע נאר קיין וואַהרהייט בעיטצט.—

דיא בעיטצונג נון בלאַם פֿאַן אידישטער יידי אידי, אינע נאַכע אנאַכהיר יידישער אידי, אינע דעפֿעשע אוים וויין מעלדעט, דאס דער נידעדר-אַמטעראַדיישע יע-קאַטעלינאָסלאַוַ אוים אידי שטראַנאַ יידי